

ve godine, Peraštani i prijatelji Perasta obilježavaju 400. godišnjicu Velike pohare, gusarskog napada koji je ostavio dubok trag na istoriju našeg jadranskog dragulja. Sjećanje na događaj u kom je ovaj zalivski gradić opljačkan i spaljen gotovo do temelja, da bi se narednih decenija uzdigao u strateški centar trgovine i politike čitavog regiona, biće prilika za nova istraživanja prošlosti i razgovore o budućnosti.

Među raznovrsnim aktivnostima u okviru obilježavanja godišnjice Velike pohare Perasta, poput uličnih procesija, izložbi, edukativnih tura i publikacija, posebna pažnja posvećena je naučnoj konferenciji "**Perast i Boka Kotorska na rubu propasti: 1624-2024**" koja će se održati u Perastu 23. juna. Istraživači društvene, ekonomske i vojne povijesti Jadrana ponudiće različite perspektive u tumačenju okolnosti u kojima se Velika pohara dogodila, kao i posljedica koje je iza sebe ostavila na Perast i Boku Kotorsku. Učesnici će ispitati ključne faktore koji su Perastu omogućili oporavak i razvoj, nudeći istorijske paralele savremenim izazovima.

Predavanja po pozivu će održati **prof. dr Eđidio Ivetić**, profesor Univerziteta u Padovi i direktor Instituta za istoriju Mletačke republike i društva, koji je deo Fondazione Giorgio Cini iz Venecije, **prof. dr. Nikola Samadržić**, profesor Univerziteta u Beogradu i **don Robert Tonsati**, kancelar Kotorske biskupije. Zbornik radova biće objavljen u okviru specijalnog izdanja Godišnjaka Pomorskog muzeja u Kotoru.

Naučna konferencija se održava u organizaciji Pomorskog muzeja u Kotoru, Katedre za opštu istoriju novog veka Odeljenja za istoriju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Župe Peraške i Biskupije Kotorske, Instituta za istoriju Venecijanske države i društva (Italija), uz podršku KotorArta i SHARE Fondacije. Više detalja o konferenciji i uslovima za učešće može se naći na sledećem linku: **www.pohara.me** .

Perast i Boka Kotorska na rubu propasti: 1624-2024

Kao sastavni deo Mletačke Albanije, Perast i Boka Kotorska bili su važna karika u očuvanju stabilnosti Venecije i održavanju međusobnih veza njenih poseda, od Dalmacije, preko Jonskog do Egejskog mora. Osvajački pohodi i propast Vizantijskog carstva 1453. doveli su Osmansko carstvo do granica Jadranskog i Jonskog mora, kao najvažnijeg kopnenog i pomorskog suseda Boke Kotorske. Tokom turbulentnog perioda ranomoderne epohe, usled slabljenja Venecije u ratovima sa Osmanskim carstvom, Mletačka republika postepeno gubi svoje najbogatije posede u Egejskom basenu u 16. i 17. veku, sve do gubitka Peloponeza u Drugom Morejskom ratu 1718. Povlačenje Venecije je uslovalo nužnost opstanka Perasta i Boke Kotorske, na rubu Otomanske carevine, a koje je Venecija zadržala pod svojom kontrolom sve do konačnog kraja Republike 1797. Kao granično more, pod udarima i poharama berberskih i hrišćanskih gusara Jadransko more više nije bilo zaštićen venecijanski zaliv. Uprkos vojnom i pomorskom slabljenju Venecije, vitalnost njenih poseda i naročito građana omogućio je dalji razvoj Perasta i Boke Kotorske kao jednog od najrazvijenijih područja istočne obale Jadrana.

Procesi pokrenuti Napoleonovim ratovima probudili su zaboravljene i uspavane delove Mediterana i stavili ih u centar evropskog interesovanja. Perast i Boka Kotorska, kao i Dubrovačka republika, postali su plen evropskih država u težnji da ovladaju bogatim i razvijenim obalnim područjem istočnog Jadrana. Epoha ratova se okončala pripajanjem najvećeg dela nekadašnjih venecijanskih poseda u jadransko-jonskom basenu Habsburškoj carevini, što je omogućilo period razvoja koji je trajao sve do Prvog svetskog rata. Tokom savremene istorije, Perast i Boka Kotorska postali su plen novih nacionalnih država i ratnih sukoba. Kraj 20. veka i raspad Jugoslavije doveli su do poslednjeg perioda stagnacije Perasta i Boke Kotorske. Klimatske promene epohe Antropocena, posledice pandemije kovida-19, ekspanzija turističke privrede, prekomerna eksploatacija prirodne i kulturne baštine, opterećenost i neodrživost infrastrukture, neki su od savremenih izazova s kojima su danas suočeni Perast i Boka Kotorska, kao i čitav Mediteran.

Tematski okviri naučne konferencije "Perast i Boka Kotorska na rubu propasti: 1624-2024":

- Na rubu propasti: posledice ratova u Boki Kotorskoj i jadransko-jonskom zaleđu
- Društvene, političke i ekonomske posledice Velike pohare Perasta 1624. godine
- Razvoj i izazovi urbane strukture Perasta i Boke Kotorske u XVII veku: umetnost i arhitektura

- 400 godina rukopisnog dela "Bove d'Oro" (Zlatni vo) benediktinca i Kotoranina Timoteja Cizile: fakti i dezinformacije - nekad i sad
- Vegetacija, klima i ljudska ishrana, zdravlje, bolesti, epidemije, migracije: Quo vadis Mediterraneum?

Zadovoljstvo nam je da pozovemo na prijavu teorijskih i empirijskih radova iz svih disciplina društvenih i humanističkih nauka, posvećenih ovim i srodnim pitanjima.

Predloge apstrakta (do 400 reči) možete poslati na haris.dajc@f.bg.ac.rs do 15. maja 2024. godine. Podnosioci predloga biće obavješteni o ishodu do 15. maja 2024. godine.

Apstrakt se šalje u Word dokumentu. Dokument bi trebalo da sadrži naslov rada, sažetak, ime i prezime autora, afilijaciju i kontakt informacije.

Konferencija će se održati u Perastu, u Crnoj Gori, 23. juna 2024. godine. Za dodatne informacije, možete se obratiti na djordje.krivokapic@fon.bg.ac.rs.

O VELIKOJ POHARI

Na dan 22. juna 1624. godine, flota od petnaestak galija sa oko 2.000 berberskih gusara iz Tunisa i Alžira uplovila je u Boku Kotorsku. Prošli su pored Herceg Novog, koji je tada bio pod otomanskom kontrolom, i ustremili se na Perast. Grad je napadnut u večernjim satima. Odbrane praktično nije ni bilo, jer je većina meštana sposobnih za borbu bila na moru. Gusari su čitave noći pljačkali i palili kuće i crkve, a zatim otišli i sa sobom povelili preko 400 otetih žena, djece i staraca.

Unatoč ogromnim gubicima, Peraštani nisu napustili svoj razoren grad. Ukupna šteta procijenjena je na preko 100.000 dukata, dok su u naporima za oslobađanje otetih zabeležili direktni otkupi, diplomatske misije i rasprodaja imovine. Perast je opstao, zalečio rane i uključio se u borbu protiv gusara i otomanske dominacije. Nekoliko decenija kasnije, doživeće procvat kao pomorski centar južnog Jadrana.